

پژوهش روزگار

ادبیات داستانی عامه

دکتر حسین یزدانی

دکتر آسیه ذبیح‌نیا

اعضای هیأت علمی دانشگاه پیام نور

نشر روزگار

سرشناسه : یزدانی، حسین، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور : ادبیات داستانی عامه / حسین یزدانی، آسیه ذبیح‌نیا، ویراستار نرجس‌انو بیوری

مشخصات نشر : تهران : انتشارات روزگار، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۲۹۴ ص.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۴-۶۸۸-۹

وضعیت فهرست نویسی : فیفا

یادداشت : کتاب حاضر در همین سال توسط نشر فیفا حکمت فیفا گرفته است.

موضوع : ادبیات عامه ایرانی -- تاریخ و نقد

موضوع : Folk literature, Iranian -- History and criticism

موضوع : افسانه‌ها و قصه‌های ایرانی -- تاریخ و نقد

موضوع : Legends-- Iran-- History & criticism

موضوع : ادبیات عامه -- تاریخ و نقد

موضوع : Folk literature -- History and criticism

شناسه افزوده : ذبیح‌نیا، آسیه، ۱۳۴۸ -

رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ۴ الف ۴/۳۹۹۳ PIR

رده بندی دیویی : ۳۹۸/۲۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۴۵۱۸۵۲۱

نشر روزگار

- نام کتاب: ادیب - داستان عامه
- مؤلفان: دکتر حسین یزدانی، دکتر آسیه ذبیح‌نیا
- انتشارات: روزگار
- طراح جلد: پریسا عزیزی
- ویراستار: دکتر زرجس بانو صبوری؛ هیأت تحریر: ماه پیام نور
- چاپ اول: نوید حکمت
- چاپ دوم: نشر روزگار ۱۳۹۵
- شمارگان: ۵۰۰
- قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان
- چاپ و صحافی: روزگار
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۴-۶۸۸-۹
- نشانی دفتر و فروشگاه: خ انقلاب - خ دانشگاه - جنب شهدای زاندارمیری
- مرکز خرید دانشگاه - طبقه زیر همکف - پلاک ۴
- تلفن: ۰۹۱۲۲۰۳۷۳۵۴ - ۶۶۹۵۸۱۴۰

فهرست مطالب :

مقدمه / ۹

فصل اول:

ادبیات عامیانه / ۱۱

ادبیات چیست؟ / ۱۳

ادبیات فراتر از عامه / ۱۴

تاریخچه ادبیات فولکلور / ۱۷

اهمیت و فایده ادبیات فولکلور / ۱۹

ادبیات سرگرم‌کننده : ادبیات فولکلور ایران / ۲۸

افسانه‌های فولکلور ایران / ۳۰

فصل دوم:

بن‌مایه و طبقه‌بندی قصه‌های ایرانی / ۳۱

قصه چیست؟ / ۳۳

پیشینه و خاستگاه قصه / ۳۸

انواع قصه و عناصر آن / ۴۰

عناصر قالب‌ساز / ۴۱

عناصر درون‌مایه‌ساز / ۴۲

ویژگی‌های قصه / ۴۳

اهداف قصه / ۴۵

تفاوت قصه با داستان / ۴۶

تفاوت قصه و حکایت / ۴۷

تاریخچه قصه خوانی در ایران / ۴۸

قصه‌های عامیانه / ۵۴

قصه‌های سنتی در ایران / ۵۷

ملاحظات در باب قصه‌های سنتی ایرانی / ۶۳

انواع قصه‌های عامیانه / ۶۹

نفوذ بین المللی در قصه‌ها / ۷۱

عناصر قصه‌های ایرانی / ۷۱

محتوای قصه‌های ایرانی / ۷۱

مخاطبان قصه / ۷۷

آداب و رسوم در قصه‌های عامیانه / ۸۰

«فصل سوم:

قصه‌های عامیانه از سده پنجم تا نهم هجری / ۸۳

نقطه ضعف‌هایی در قصه‌های فرهنگ عامه / ۸۷

- سمک عیار، حماسه‌ای مثبور / ۹۰

- جنیدنامه / ۱۰۳

- قصه اعجوبه و محجوبه / ۱۰۸

- طوطی‌نامه ضیاء نخشی / ۱۱۱

- قصه گلریز / ۱۲۸

- جواهر الاسمار (سوکه سپستانی) / ۱۲۹

- قصه داراب‌نامه / ۱۳۷

- فیروزشاه‌نامه بیغمی / ۱۵۱

- بختیارنامه / ۱۶۰

قصه عامیانه از قرن نهم تا انقلاب مشروطه / ۱۶۳

قصه‌گویان و نقالان / ۱۶۷

ادبیات عامیانه در دوران صفوی / ۱۷۱

داستان‌ها و حماسه‌های عامیانه دینی / ۱۷۲

- خاوران‌نامه / ۱۷۲

- رموز حمزه / ۱۷۳

- کلثوم‌ننه / ۱۷۶

- حاتم‌نامه / ۱۷۷

- مختار / ۱۷۹

- ابرسل‌نامه / ۱۸۰

افسانه‌ها و داستان‌های عامیانه / ۱۸۲

- بهرام و گلندام / ۱۸۴

- همای و همایون / ۱۸۶

- گل و نوروز / ۱۸۷

- جمشید و خورشید / ۱۸۷

- یوسف و زلیخا / ۱۸۸

قصه‌های بلند ایرانی / ۱۸۹

معرفی اسکندرنامه‌ها / ۱۸۹

- اسکندرنامه (قدیم) / ۱۹۱

- اسکندرنامه نقالی / ۱۹۳

قصه‌های پهلوانی / ۲۱۱

- حسین‌گرد شبستری / ۲۱۱

- بوستان خیال / ۲۱۳

- نوادرالحکایات عبدالنبی فخرالزمانی / ۲۱۴

- قصه بوزرجمهراز تولد تا وزارت / ۲۱۵

«فصل پنجم:

قصه عامیانه از مشروطه تا ۱۳۰۰ / ۲۲۱

قصه‌های عامیانه در دوره قاجار / ۲۲۵

قصه‌های اندرزی مذهبی / ۲۲۶

- افتخارنامه حیدری / ۲۲۶

- سنو، حق والدین / ۲۲۸

قصه‌های - جزه / ۲۲۹

- ضامن آه / ۲۳۰

حکایت‌های اندرزی عامیانه / ۲۳۱

- حکایت دزد و قاضی / ۲۳۱

- خلعت بخشیدن بهلول / ۲۳۱

- گربه و موش / ۲۳۲

قصه‌های بلند عامیانه / ۲۳۲

ویژگی‌های ساختاری قصه‌های بلند عامیانه / ۲۳۴

- قصه‌های هزار و یکشب / ۲۳۸

- هزار و یک روز (الف النهار) / ۲۴۸

- داستان شیرویه پهلوان یا شیرویه نامدار / ۲۴۹

- نوش آفرین نامه / ۲۵۰

- فلک‌ناز / ۲۶۰

- خسرو دیوزاد / ۲۶۱

- امیرارسلان / ۲۶۲

«کتاب‌نامه / ۲۸۳

مقدمه:

بخش گسترده‌ای از فرهنگ مردم و ادبیات شفاهی ایران را «قصه‌های عامیانه» تشکیل می‌دهند. قصه‌های عامیانه آینه تمام‌نمای تجربه‌های زندگی، سنت‌ها و رفتارهای مردم در دایره تاریخ هستند. می‌توان گفت، بیم‌ها و امیدها، کشمکش‌های انسان با طبیعت، یا با انسان‌های دیگر و با خود، در این گونه ادبی بازتاب پیدا کرده است.

ادبیات عامیانه هر ملتی نشانگر فرهنگ و اندیشه‌های قریب آنهاست و از بررسی آنها می‌توان به سنت‌ها و فرهنگ‌های اقوام گوناگون که از زمان مهاجرت، جنگ و تجارت وارد شده و ماندگار گشته‌اند، پی برد و با جداکردن آنها با بازنگری فرهنگی قوم پرداخت. قصه‌های عامیانه بخشی از ادبیات عامیانه به شمار می‌روند.

گردآوری و بررسی این قصه‌های عامیانه می‌تواند نوع زندگی و تفکر مردمان هر ملتی را نشان دهد. گاه در این قصه‌ها رنج و درد ملتی نهفته است؛ گاه خوشی‌ها و شادی‌های آنها، از این رو مطالعه و تحقیق در قصه‌های عامیانه هر قومی از نظر مردم‌شناسی بسیار مفید و از سویی دیگر فرهنگ عامه به طور کلی و قصه‌های مردم به طور اخص در ادبیات داستانی هر کشور

بنیادین است؛ بسیاری از داستان‌نویسان و هنرمندان چه در کشور ما و چه در دیگر کشورها در تکوین آثار خلاقانه‌شان گوشه‌چشمی به این چشمه‌های جوشان داشته و از آنها بهره‌ها برده‌اند. از این رو در این تحقیق کوشش شده است با توجه به اهمیت و نقش قصه‌های عامیانه در زندگی عامه مردم، و هم چنین شیوه‌های برخورد مردم با این شکل قصه‌ها و انس و الفت با آنها، انواع قصه‌های عامیانه در ادوار مختلف معرفی، تبیین و تفسیر گردد.

فصل اول به «کلیات در باب ادبیات عامه» اختصاص دارد.

در فصل دوم «تاریخ و طبقه‌بندی قصه‌های ایرانی» آمده است.

در فصل سوم، «قصه‌های عامیانه از سده پنجم تا نهم هجری» بررسی و تحلیل می‌شود.

فصل چهارم به معرفی و تفسیر «قصه‌های عامیانه از قرن نهم تا انقلاب مشروطه» اختصاص دارد.

و در فصل پنجم «قصه‌های عامیانه از مشروطیت تا سال ۱۳۰۰» معرفی شده است.